

## Baggrundsnotat - Vækst i Balance

### Baggrund

Byrådet i Slagelse Kommune besluttede i foråret '14 at nedsætte Vækst- og Strategiudvalget. Formålet med udvalget var at kigge på de langsigtede muligheder, for at skabe øget vækst gennem blandt andet bosætningen og erhvervsudvikling.

*"Alle kommuner kæmper for at øge vækst og sikre bosætning i disse år. Skal det lykkes er det vigtigt at arbejde langsigtet og være bevidst om kommunens styrker og særlige udfordringer."*

(Kommissorium, Vækst- og Strategiudvalget)

Udvalgets fokus har været, at skabe viden om de styrker og udfordringer, som præger Vestsjælland og Slagelse Kommune på langt sigt. Det har blandt andet drejet sig om uddannelsernes betydning, om turismens muligheder for vækst, kulturens rolle, bosætning samt erhvervslivets udvikling og vilkår. Bredden i emnerne afspejler Slagelse Kommunes Vision om at skabe et stærkt erhvervsliv, gode uddannelsesmiljøer og attraktive oplevelser. Resultatet af Vækst- og Strategiudvalgets arbejde og udvalgets anbefalinger kan læses i "Vækst i Balance – anbefalinger fra Vækst- og Strategiudvalget" fra juni 2015.

Udvalget har været bredt sammensat og har bl.a. bestået af repræsentanter fra det lokale erhvervsliv, kulturinstitutioner, uddannelser, ejendomsmæglere, boligorganisationer og politikere. Målet har været, at sikre en bred tilgang til diskussionerne omkring Slagelse Kommunes vækstvilkår, samt at skabe et solidt fundament for det videre arbejde i og omkring Slagelse Kommune med vækst dagsordenen.

### **Vækst- og Strategiudvalgets sammensætning**

Sten Knuth, Borgmester, Udvalgets formand  
Villum Christensen, Formand for Erhvervs-, Plan- og Miljøudvalget  
Flemming Erichsen, Medlem af Byrådet  
Per Vesterholm, Bestyrelsesmedlem, Korsør Erhvervsforening  
Lars Nielsen, Direktør, Visit Vestsjælland  
Niels Benn Sørensen, Ressourcedirektør, SDU  
Per Thye Rasmussen, Chefkonsulent, Dansk Erhverv  
Mads Váczy Kragh, Direktør, Væksthus Sjælland  
Peter Hjort, Direktør, Bolig Korsør, Boligorganisationerne  
Sten Grosen, Indehaver, Home  
Mads Birk Kristoffersen, Adm. Direktør, Gefion  
Mette Blum Marcher, Direktør, Guldagergård Kulturledernetværket  
David Buchwald, Filialdirektør, Nordea Erhverv Finansiell institution  
Anne Knudsen, Formand, LO-Midtsjælland  
Jens Birk, Direktør, Slagelse Erhvervscenter A/S (tiltrådte udvalget d. 1/1 2015)

Udvalgets medlemmer har gennem 5 møder drøftet kommissoriets emner. Temaerne har været grupperet efter deres indbyrdes sammenhænge:

*Opstartsmøde:* Intro til Slagelse Kommunes udfordringer og vision

*Temamøde:* Bosætning, levemønstre og demografi

*Temamøde:* Kultur, oplevelser og turisme.

*Temamøde:* Uddannelse og erhvervsudvikling.

*Temamøde:* Interessenter, samarbejde og branding.

Derudover har udvalget afholdt en VækstCamp – et arbejdende 1½-dagsmøde – hvor anbefalingerne til vækstinitiativer blev udarbejdet med afsæt i de foregående møder. Endelig har udvalget gennem yderligere tre møder drøftet og kvalificeret de endelige anbefalinger som fremgår af "Vækst i Balance – anbefalinger fra Vækst- og Strategiudvalget".

I "Vækst i Balance – anbefalinger fra Vækst- og Strategiudvalget" opstilles fire vækstpakker:

- Erhverv, turisme og kultur
- Uddannelse og beskæftigelse
- Bosætning
- Regional udvikling og samarbejde

I dette baggrundsnotat præsenteres en række data, som udgør det faktuelle afsæt for udvalgets anbefalinger inden for de fire vækstpakker. Dataene er ikke udtømmende beskrivelser af områderne, men har alene som mål at give en karakteristik af de væsentligste udfordringer og styrker inden for felterne.

## Erhverv, turisme og kultur

I Slagelse Kommune er der et godt og velfungerende erhvervsliv. Selvom pilen på en række parametre har peget nedad de senere år grundet krisen, er der nu positive tegn. Erhvervslivets udvikling og vilkår er en af de væsentligste faktorer for væksten i Slagelse Kommune.

Slagelse Kommune har en relativt stor andel offentlige arbejdspladser i kraft af bl.a. Flådestationen, sygehusene, Kasernen og Autismecenter Vestsjælland. Men det er særligt via de private arbejdspladser, herunder i turismeerhvervet, og deres grundvilkår at de væsentligste veje til vækst skal findes.

Virksomhederne i den private sektor i Slagelse Kommune tilbyder særligt job inden for fødevarerbranchen og bygge og bolig-branchen. Krisen betød et fald i beskæftigede i den private sektor på ca. 8 pct. fra 2010 til medio 2013 hvor der var ca. 17.000 beskæftigede i den private sektor. Andelen af offentlige arbejdspladser har ligget nogenlunde konstant omkring 15.000.

Antallet af nye virksomheder i Slagelse Kommune er på vej op og etableringsraten ligger over landsgennemsnittet. Overlevelseshraten ligger dog under regions- og landsgennemsnittet, men med en opadgående tendens. De fleste nye virksomheder opstår inde for ressourceområdet bygge og bolig og i 2011 skabte iværksættere 343 nye job i Slagelse Kommune.

På Dansk Industris årlige måling af de mest erhvervsvenlige kommuner ligger Slagelse Kommune nummer 53. En forbedring på 40 pladser siden 2013. En del af målingen vedrører kommunens erhvervsservice, som i 2013 blev omdannet til "En indgang for virksomheder" og nu drives af Slagelse Erhvervscenter A/S, hvorfra hovedparten af Slagelse Kommunes erhvervsfremmeindsats også sker.

Erhvervsfremmeindsatsen dækker over to begreber som er væsentlige at skelne imellem: Erhvervsservice og erhvervsudvikling. Erhvervsservicen dækker over den erhvervsrettede service i form af hurtig og effektiv sagsbehandling når virksomheder henvender sig. Mens erhvervsudviklingen er de indsatser, som skal styrke og udvikle vækstvilkårene for eksisterende og kommende virksomheder.

Slagelse Kommunes erhvervsudviklingspolitik har fokus på at skabe vækst på tværs af fem indsatsområder: Iværksætteri og innovation, Viden og uddannelse, Erhvervsfremme, Turisme samt Fødevarer. Indsatsområderne har væsensforskellige karaktertræk; de dækker således både over branchespecifikke erhvervspolitiske indsatser (fx fødevarer) og indsatser som går på tværs af brancher. Desuden indeholder politikken tre andre tværgående indsatsområder i form af branding, Internationalisering og netværksdannelse.

Et stærkt branchefokus indebærer en risiko for at vækstpotentialer i virksomheder, der ikke kan knyttes snævert til én branche, overses. Vækst- og Strategiudvalget anbefaler derfor, at der i den erhvervspolitiske indsats fremover skabes et endnu større fokus på 'vækst drivere'. Vækst drivere er tematiske og går på tværs af brancher. Det kan dreje sig om iværksætteri, produktinnovation, eksport, uddannelse, viden, bæredygtighed etc.

Enhver kommune er afhængig af sine allerstørste virksomheder. Virksomhederne genererer værdi i en lang række tilknyttede virksomheder, men de store virksomheder er også store arbejdspladser. Arbejdspladser som kommunen og dens borgere er særligt afhængige af. Derfor er det vigtigt, at Slagelse Kommune fastholder sit store fokus på serviceringen af disse virksomheder for at sikre en fastholdelse af dem i kommunen – både som mulige vækstvirksomheder og som betydningsfulde arbejdspladser.

Udvalget har særligt set på turismen som vækstdriver, idet turismen sammen med kulturinstitutionerne skaber synergi mellem vækstmodellens temaer. Turismeerhvervet bidrager med 4,3 pct. af den samlede beskæftigelse i Slagelse Kommune. Turismeniveauet opgjort som overnatninger, har siden 2009 været svagt nedadgående, hvilket sandsynligt kan kobles til krisen. I 2014 har man dog oplevet en stigning i antallet af overnatninger. Udenlandske gæster står for 22. pct. af disse overnatninger.

Turismen er som det også er beskrevet i vækstpakken for bosætning et betydeligt element i fortællingen om byen og områderne i Slagelse Kommune. Gennem positive kulturelle oplevelser og oplevelser ved kysten og i naturen viderebringer turister og besøgende den gode historie og brander byen.

Dermed bliver turismen og de kulturelle oplevelser og kulturinstitutionerne ligeledes ét af elementerne i en offensiv bosætningsindsats og kampen om at tiltrække borgere.

## Uddannelse og beskæftigelse

Slagelse Kommune er begunstiget af stort uddannelsesudbud, men også af et relativt lavt uddannelsesniveau blandt borgerne samt en høj andel af ledige på overførselsindkomster.

Beskæftigelse og uddannelse er vigtige elementer i den langsigtede vækst. Lykkes det at tiltrække unge til uddannelserne i Slagelse og skabe en tilknytning til byen i ungdomsårene, vil de i højere grad have tendens til at blive boende. På samme vis er uddannelsernes samspil med erhvervslivet afgørende for rekrutteringen af veluddannede hænder og hoveder til de lokale virksomheder, ligesom aktiviteterne i de regionale fora og samarbejdet deri har indflydelse på uddannelsesstrukturen og tiltrækningen af investorer og virksomheder i sidste ende beskæftigelsen.

Slagelse Kommune står stærkt når det handler om adgangen til uddannelse. Slagelse er regionens andenstørste uddannelsesby med i alt cirka 7500 studerende. Her er Selandia med HHT, HTX og erhvervsuddannelser som det største uddannelsessted med mere end 1/3 af samtlige studerende. Men også Syddansk Universitet og University College Sjælland med pædagog og sygeplejerskeuddannelsen og Erhvervsakademiet er uddannelsesinstitutioner af betydelige størrelser.

Den nemme adgang til uddannelse ser dog ikke ud til at påvirke uddannelseslysten blandt kommunens unge. I 2012 tog 58,8 pct. unge en videregående uddannelse med erhvervskompetence, på landsplan var andelen 61,6 pct. Som en langsigtet vækststrategi er uddannelse en af de væsentligste faktorer, idet uddannelse er den sikreste vej til et fast job. Dernæst skaber en høj beskæftigelsesgrad i sig selv vækst. Hertil kan lægges, at kommunen samtidig sparer udgifter til overførselsindkomster.

Beskæftigelsesfrekvensen i Slagelse Kommune var i 2013 på 68,3 pct., mens landsgennemsnittet var 70,7, pct. De fuldtidsledige udgjorde dec. 2014 6,2 pct. af arbejdsstyrken, mens tallet på landsplan var 4,8 pct.

Den relativt lave uddannelsesgrad blandt unge i Slagelse kan blandt andet forklares med, at andelen af unge fra ufaglærte hjem der ikke får en uddannelse, er højt i Slagelse Kommune sammenlignet med regionens øvrige kommuner. Det betyder med andre ord, at Slagelse Kommune er blandt de kommuner i regionen, der er ringest til at bryde den sociale arv.

Dog viser tallene også, at unge kontanthjælpsmodtagere i Slagelse Kommune kommer hurtigere i job eller uddannelse sammenlignet med andre kommuner. Efter et halvt år er godt halvdelen videre. Dermed er Slagelse Kommune landets fjerde hurtigste til at få de unge væk fra kontanthjælpen og over på SU, elevløn eller almindelig løn. Dette kunne tyde på, at indsatsen for at bryde den negative sociale arv som den afspejles i uddannelsesfrekvensen bør ske på et tidligere niveau eller i en mere intensiveret grad.

Skolepolitikken har som overskrift "Et trin højere på alle niveauer". Den indeholder fire temaer, der under ét har som mål at styrke kvaliteten og fagligheden i folkeskolen. Det fjerde tema "Globalt udsyn, innovation og entreprenørskab" skal give eleverne praktisk erfaring i entreprenørskab og innovation. Desuden vil skolerne indgå partnerskabsaftaler og samarbejde med lokale og internationale virksomheder. Disse aspekter vedrører i høj grad et behov blandt fremtidens unge og nyuddannede og understøtter i høj grad den erhvervspolitiske vækstdriver iværksætteri.

## Bosætning

I Slagelse Kommunes gældende bosætningspolitik blev udarbejdet i 2011. Politikken indeholdt en målsætning om at Slagelse Kommune i 2014 skulle have 77.800 borgere. Den faktiske udvikling viste dog at kommunen i januar 2015 havde 77.300 borgere – det vil sige ca. 500 færre end målsat.

Danmarks Statistiks fremskrivninger forudser et fald på mellem 75-100 borgere pr. år frem mod 2030. Fremskrivningerne tager dog ikke højde for en række lokale og økonomiske faktorer, der påvirker befolkningens udvikling eller lokale initiativer som netop har til formål at styrke bosætning og mindske fraflytning. Således er der det seneste år, på trods af det lavere udgangspunkt nævnt i indledningen, kommet flere borgere til kommunen. Analyserne peger dog ikke på entydige årsager til fremgangen, men meget tyder på, at priserne på boligmarkedet lokalt og især i hovedstaden i høj grad præger vore flyttemønstre og dermed befolkningsudviklingen.

I Slagelse Kommunes eksisterende bosætningspolitik er der fokus på særligt tre målgrupper: De unge under uddannelse, børnefamilierne og de etablerede.

Der er særligt 4 årsager til at mennesker pakker flyttekasserne og drager mod en ny bolig og en ny by eller kommune. De 4 årsager er:

- Arbejde: at man får arbejde i så stor afstand fra sin nuværende bolig at man ønsker at flytte nærmere arbejdet.
- Uddannelse: at man som studerende ønsker at slå sig ned i nærheden af sin uddannelse i fx studiebolig eller lignende.
- Boligens rammer: At den eksisterende bolig ikke matcher de behov man har.
- Familieforhold: at man stifter familie, flytter sammen eller fra hinanden og skal derfor finde ny bolig.

Af disse fire årsager er det især arbejde og uddannelse, som kan understøttes i en bosætningsindsats. Derfor er bosætning, som det fremgår af vækstmodellen, i høj grad afhængig af aktiviteterne på arbejdsmarkedet og virksomhedernes vækst. Det vil sige om kommunen og virksomhederne i kommunen evner at skabe jobmuligheder for borgere, sådan at de bliver boende i nærheden af deres job. Og på samme vis, at der skal skabes jobs for udenbys borgere, sådan at de eventuelt vælger at flytte til tættere på jobbet og i bedste fald til kommunen.

Analyser af tilflytningen til Slagelse Kommune viser at to tredjedele af vore nye indbyggere kommer fra Vestsjælland, mens cirka en tredjedel kommer fra København. Det betyder, at vi skal sørge for at være et godt sted på Vestsjælland, hvis vi vil sikre vækst gennem bosætning.

Erfaringen viser også, at folk foretrækker at flytte til kommuner med større byer og at de store byer der kan "sælge" et område. Med andre ord er det lettere at sælge drømmen om landsbylivet, hvis der er en velfungerende større by i umiddelbar nærhed.

Ekspertene peger i den forbindelse på velfærdsinstitutionerne som et væsentligt konkurrenceparameter. Familier der flytter til kommunen vægter således kvaliteten i dagtilbud og folkeskolerne højt, mens seniorer ser på om det er et godt sted at blive ældre, hvorved kulturtilbud, sundhedstilbud og gode plejecentre har stor betydning. Derudover er væsentlige faktorer en god infrastruktur, gode indkøbsmuligheder, muligheden for at skabe sociale relationer og adgang til naturen af stor betydning for familier der flytter.

Samme forhold gør sig gældende for unge studerende. De unge studerende er ofte særligt villige til at flytte bopæl i forbindelse med uddannelsesstart. Derfor er det afgørende at have et aktivt og attraktivt uddannelsesmiljø. Et miljø hvor de unge kan bo centralt i byen og nær deres uddannelsesinstitution. Det betyder, at der skal kunne stilles de rette studieegnedede boliger til rådighed for studerende.

## Regional udvikling og samarbejde

Slagelse Kommune ligger centralt på Vestsjælland og centralt i forhold til hovedfærdselsåren mellem København, Jylland og Fyn. Regional udvikling og samarbejde frem mod 2030 drejer sig om at definere Slagelse Kommunes rolle og samarbejdsrelationer med de øvrige kommuner i Danmark og i regionen i særdeleshed. Det gælder både i forhold til samarbejdet med nabokommuner og rollen som en del af en udvidet hovedstadsregion.

På Sjælland er der sket en funktionsopdeling mellem København og den øvrige region og byerne. Funktionsopdelingerne vedrører erhvervsstrukturen, sådan at visse områder huser særlige typer virksomheder og dermed over tid skaber klyngelignende strukturer. Men funktionsopdelingen vedrører også forholdet mellem land og by, sådan at nogle byer fungerer som bo-områder mens andre, dvs. København, bliver arbejdssteder – steder folk i bo-områderne pendler til.

Som alle andre kommuner er Slagelse Kommune i en situation hvor der både er krav om konkurrence og samarbejde. Konkurrence fordi man ønsker at tiltrække borgere og virksomheder, men også i samarbejde, fordi samarbejdet over kommunegrænsen og regionalt kan sikre at den "samlede kage" bliver større.

En lang række fora har til opgave at styrke koordinationen og samarbejdet mellem kommunerne i regionen. Slagelse Kommune har et ønske om at styrke sin rolle i disse fora for derigennem at præge udviklingen og vækstvilkårene.

De væsentligste kommunale fora er:

KKR Sjælland - Kommunekontaktrådet - som udgør den politiske platform for fælleskommunal erhvervspolitisk interessevaretagelse. Med reference til KKR Sjælland har kommunaldirektørnetværket (K17) udpeget 3 repræsentanter, der er ansvarlige for erhvervsområdet (K17 Erhverv, infrastruktur og turisme).

Med reference til K17 Erhverv, er der nedsat en fælleskommunal Erhvervskoordinationsgruppe (EKO). EKO har til opgave at understøtte kommunernes interessevaretagelse og strategiske indsats på erhvervsområdet, herunder eksempelvis Vækstforum Sjælland, Væksthus Sjælland, Turisme, Den Funktionelle hovedstadsregion/Fokuseret Vækstdagsorden/Copenhagen mv. EKO referer til Kommunaldirektørgruppen (K17)'s følgegruppe, hvorved det sikres, at medarbejderne i EKO varetager en målrettet, og koordineret interessevaretagelse for den fælleskommunale indsats i region Sjælland.

Vækstforum er det regionale forum som beskæftiger sig med rammerne for vækst og erhvervsudvikling. Målet er økonomisk vækst i Region Sjælland og midlet er at udvikle rammebetingelserne, så de matcher fremtidens krav og sikrer grundlaget for velfærd i vores samfund. Vækstforum administrerer regionale udviklingsmidler herunder EU's strukturfondsmidler og "egne" regionale udviklingsmidler. En stor del af midlerne er bundet i vækstpartnerskabsaftaler med forskellige regionale aktører, Femern Belt Development, Copenhagen Capacity, CAPNOVA m.v. Derud kan Vækstform ansøges om midler til erhvervsudviklings tiltag.

Endvidere er der Greater Copenhagen-samarbejdet, som er et erhvervspolitisk partnerskab mellem kommuner og regioner i Østdanmark, der har som mål at fremme væksten i området ved bl.a. at tiltrække udenlandske investeringer. Parterne i Greater Copenhagen er Region Hovedstaden, Region Sjælland, de to kommunekontaktråd og Københavns Kommune.